

Makroekonomikas un budžeta apskats

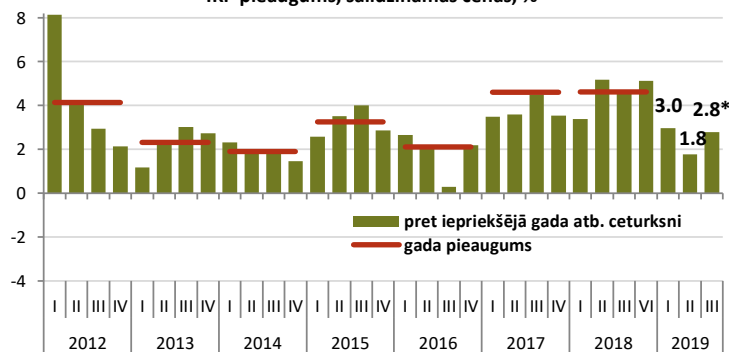
Septembris 2019

Galveno makroekonomisko rādītāju prognozes*

	2019	2020	2021	2022
Iekšzemes kopprodukts (IKP), milj. eiro	31401.9	33154.4	34899.4	36735.7
...pieaugums faktiskajās cenās, %	6.4	5.6	5.3	5.3
...pieaugums salīdzināmās cenās, %	3.2	2.8	2.8	2.8
IKP deflators (gads pret gadu), %	3.1	2.7	2.4	2.4
Patēriņa cenu indekss (gads pret gadu), %	2.8	2.5	2.1	2.0
Vidējā bruto mēneša darba samaksa, eiro	1079	1144	1201	1261
...pieaugums faktiskajās cenās, %	7.5	6.0	5.0	5.0
...pieaugums salīdzināmās cenās, %	4.6	3.4	2.8	2.9
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju	913.9	914.9	913.9	913.0
...pieaugums, %	0.5	0.1	-0.1	-0.1
Bezdarba līmenis (gada vidējais), %	7.0	6.6	6.3	5.7
Preču un pakalpojumu eksports, milj. eiro	18220.1	19186.8	20483.5	21813.4
...pieaugums salīdzināmās cenās, %	2.9	3.2	3.6	3.4
Preču un pakalpojumu imports, milj. eiro	17905.6	18865.3	20081.8	21558.2
...pieaugums salīdzināmās cenās, %	0.9	2.8	3.9	4.7

* Prognozes izstrādātas 2019.gada jūnijā un tiks ņemtas par pamatu Latvijas Vidēja termiņa budžeta ietvara 2020.-2022. gadam sagatavošanā

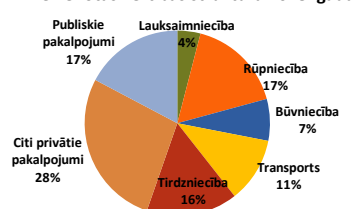
IKP pieaugums, salīdzināmās cenās, %

* IKP ātrās novērtējums

Latvijas iekšzemes kopprodukts (IKP) š.g. trešajā ceturksnī salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pirms gada ir palielinājies par 2,8% (sezonāli neizlīdzinātie dati), uzrādot straujāku izaugsmi nekā iepriekšējā ceturksnī, liecina IKP ātrā novērtējuma dati. Salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni IKP pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem ir palielinājies par 0,7%, kas ir tāds pats pieaugums kā iepriekšējā ceturksnī. Straujāku izaugsmes tempu gada griezumā trešajā ceturksnī noteica pieaugums rūpniecībā par 4,3% un pakalpojumu nozarēs par 3,0%. Kopumā gada pirmajos trīs ceturkšņos ekonomika ir augusi par 2,5%. IKP pieaugums šogad ir zemāks nekā pērn un izaugsmes tempu pazemināšanos nosaka lēnāks investīciju un būvniecības nozares pieaugums, kā arī globālās ekonomiskās izaugsmes tempu sabremzēšanās.

IKP
Pievienotās vērtības struktūra 2018. gadā

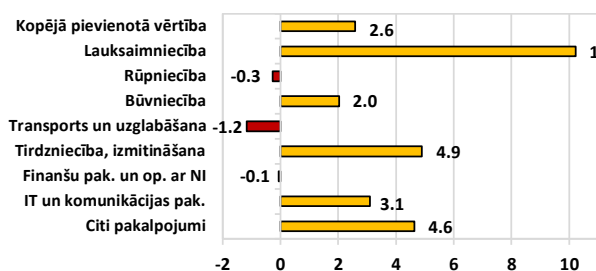

Baltijas valstu IKP pieaugums, gada izaugsme %

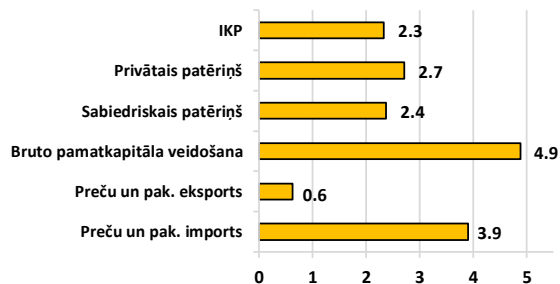
	18'IV	19'I	II	III*
Latvija	5.1	3.0	1.8	2.8
Lietuva	3.9	4.2	3.8	3.6
Igaunija	5.1	5.0	3.6	n.d.a.

IKP izaugsme no nozaru un izlietojuma puses,

2019.gada 1.pusgadā salīdzinājumā ar 2018.gada 1.pusgadu, %

IKP

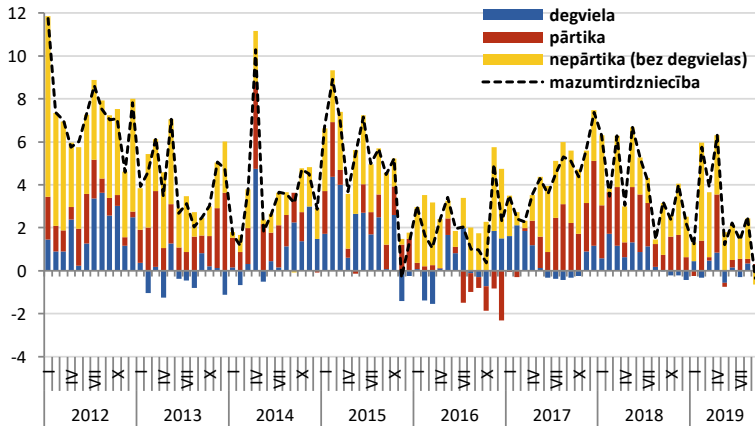

Lielāko devumu Latvijas ekonomikas izaugsmē 2019.gada pirmajā pusē nodrošināja pieaugums tirdzniecības (+4,6%), lauksaimniecības un mežsaimniecības (+10,2%) un profesionālo pakalpojumu (+5,9%) nozarēs. Būvniecības nozares izaugsme palēninājās līdz 2,0%, salīdzinot ar pagājušā gada spēcīgo pieaugumu, kas bija ap 20%. Savukārt enerģētikas, gāzes apgādes un ieguves rūpniecības nozarē bijis kritums par 8,7%, transporta nozare samazinājusies par 1,2% un finanšu pakalpojumu nozare - par 0,9%. No izlietojuma puses būtiskākais devums ekonomikas izaugsmē 2019.gada pirmajā pusē bija privātajam patēriņam, kas palielinājās par 2,7%. Investīciju pieauguma temps, kas pagājušajā gadā sasniedza divciparu skaitli, šā gada pirmajā pusē pazeminājies līdz 4,9%. Sabiedriskais patēriņš gada pirmajā pusē palielinājās par 2,4%, bet preču un pakalpojumu eksports pieauga tikai par 0,6%, atpaliekot no importa pieauguma tempa, kas sasniedza 3,9%.

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija

Mazumtirdzniecības apgrozījuma gada pieaugums pa grupām*, %

Mazumtirdzniecība

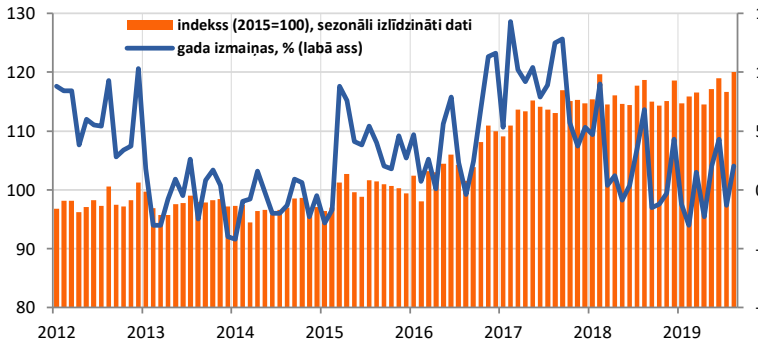

Gada pieaugumi, kalend.izl., 2019.g. I-IX

Kopā	+2,6%	Nepārtika (bez degv.)	+4,4%
Pārtika	+1,4%	Degviela	+0,6%

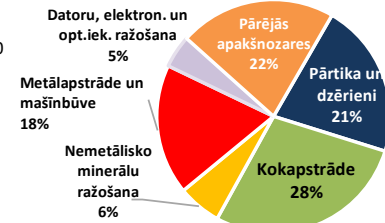
Š.g. septembrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi, mazumtirdzniecības apjomi Latvijā saruka par 0,4%, kas bija pirmais kritums kopš 2015.gada novembra. Savukārt deviņos mēnešos kopā tirdzniecības apjomi bija par 2,6% augstāki nekā attiecīgajā periodā pirms gada, ko nodrošināja augošie nepārtikas preču pārdošanas apjomi. Šogad mazumtirdzniecība Latvijā attīstās mērenāk, nekā to varētu sagaidīt, jo situācija darba tirgū joprojām ir labvēlīga un iedzīvotāju ienākumi turpina pieaugt. Tas norāda uz to, ka iedzīvotāji ir bijuši piesardzīgi savos tēriņos, kā arī straujāku tirdzniecības attīstību negatīvi ietekmē demogrāfiskā situācija Latvijā.

Rūpniecības produkcijas izlaides apjoms

Rūpniecība

Apstrādes rūpn. izlaides struktūra 2018. g., %

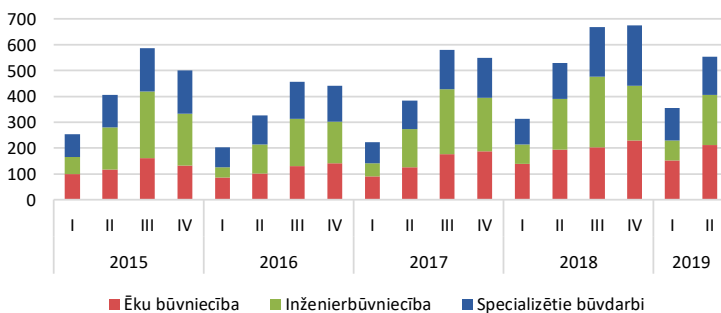

Rūpniecība, g/g, kalend.izl., 2019.g. I-VIII

Pārtika	-0.6%	Gatavie metālizstr.	+15.0%
Kopakstrāde	+0.5%	Enerģētika	-10.1%

Pateicoties enerģētikas nozarē sasniegtajam 8,9% kāpumam, Latvijas rūpniecība augustā uzrādījusi 2,0% pieaugumu salīdzinājumā ar pagājušā gada attiecīgo mēnesi, kamēr iepriekšējā mēnesī rūpniecībā bija fiksēts 1,3% kritums. Tikmēr apstrādes rūpniecības pieauguma temps augustā palēninājās līdz 0,4%, kas ir lēnākais kāpums kopš 2016.gada aprīļa, bet ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde samazinājās par 8,3%. Kāpumu enerģētikā nodrošinājis elektroenerģijas ražošanas apjomu pieaugums par 16,9% salīdzinājumā ar pagājušā gada augustu. Savukārt apstrādes rūpniecības izaugsmes tempi arvien palēninās, ko nosaka galvenokārt ražošanas apjomu kritums lielākajā apstrādes rūpniecības apakšnozarē - tās izlaide bija par 6,2% zemāka nekā pirms gada. Kritums augustā bijis arī otrā lielākajā apstrādes rūpniecības nozarē - pārtikas produktu ražošanā - par 1,0%. Tikmēr apstrādes rūpniecības kopējo izaugsmi turpina uzturēt spēcīgie pieaugumi gatavo metālizstrādājumu ražošanā, kur augustā, salīdzinot ar attiecīgo mēnesi pirms gada, sasniegts 20,9% pieaugums. Elektrisko iekārtu ražošana augusi par 15,1% un datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana - par 9,8%. Astoņos mēnešos kopā rūpniecības izlaide saglabājusies iepriekšējā gada līmenī, pieaugot vien par 0,3%, un apstrādes rūpniecība palielinājusies par 2,7%.

Būvniecības izlaides apjoms faktiskajās cenās, milj. eiro

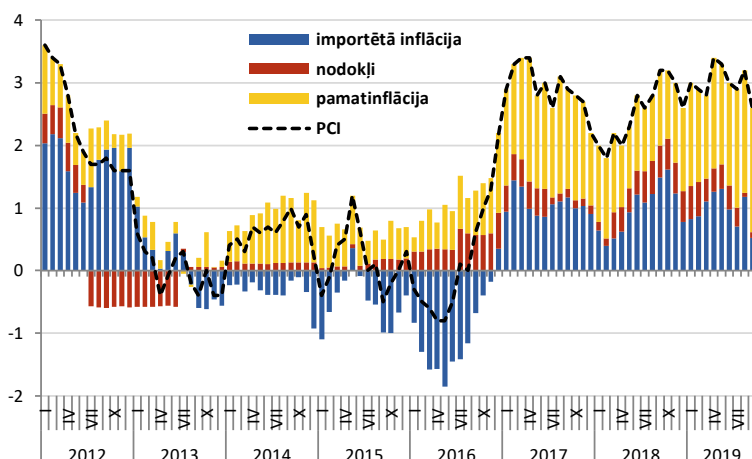

Būvniecība

Būvniecības sektora izlaide faktiskajās cenās 2019.gada otrajā ceturksnī salīdzinājumā ar attiecīgo ceturksni pirms gada palielinājās par 4,4%. Tas ir ievērojami vājāks pieaugums nekā iepriekšējos periodos, ko noteikusi iepriekšējā gada augstā bāze. Sektora izaugsmi otrajā ceturksnī veicināja ēku būvniecības kāpums par 9% un specializēto būvdarbu pieaugums par 4,3%. Savukārt inženierbūvniecības apjomi saglabājās iepriekšējā gada līmenī. Š.g. pirmajā pusgadā kopā būvniecības apjomi Latvijā bija par 7,8% augstāki nekā iepriekšējā gadā. Turklāt otrajā ceturksnī izsniegtajās būvatļaujās paredzamā platība uzrādīja pieaugumu par 9,7%, īpaši palielinoties tirdzniecības ēku, kā arī plašizklaides pasākumu, izglītības, veselības aprūpes iestāžu ēku paredzamajai būvniecības platībai.

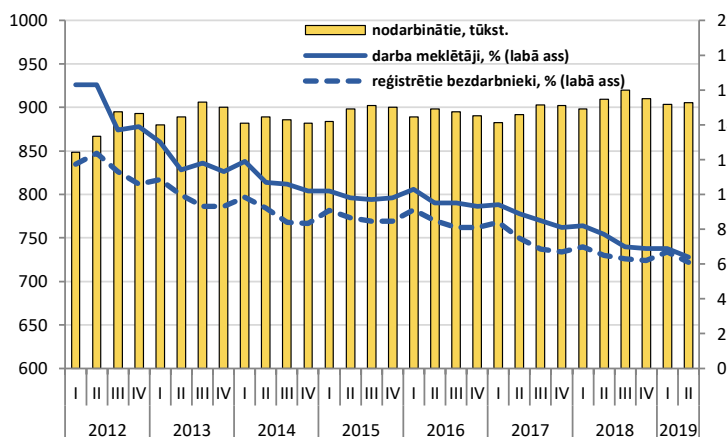
Gada inflācija sadalījumā pa avotiem, %

Inflācija

2019.gada septembrī patēriņa cenas Latvijā pieauga par 2,6% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi, palielinoties gan preču, gan pakalpojumu cenām – attiecīgi par 2,4% un 3,0%. Septembrī reģistrētais patēriņa cenu kāpums bija zemākais kopš š.g. sākuma, ko ietekmēja gan bāzes efekti, jo pērnā gada septembrī bija augsts inflācijas līmenis, gan pārtikas cenu pieauguma palēninājums - septembrī pārtikas cenas bija par 2,7% augstākas nekā pērnā gada septembrī, kas bija aptuveni divas reizes lēnāks kāpums nekā iepriekšējos mēnešos. Līdzīgi kā iepriekšējos, mēnešos arī septembrī būtisks cenu pieaugums fiksēts ar mājokļa uzturēšanu saistītiem pakalpojumiem, piemēram, atkritumu savākšana bija par 19,0% dārgāka nekā pirms gada un elektroenerģijas pakalpojumu cena palielinājās par 10,3%. Tādējādi deviņos mēnešos kopā inflācija Latvijā veidoja 3,0%.

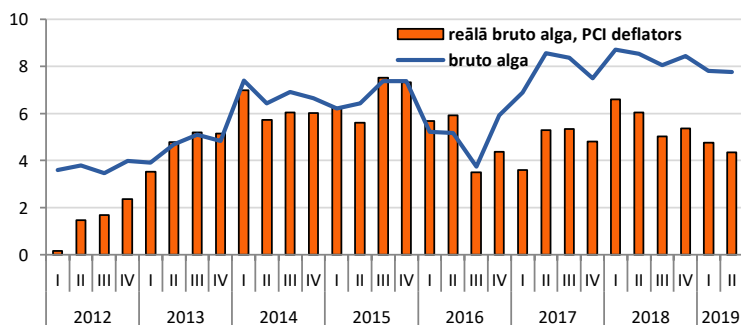
Bezdarba līmenis, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem

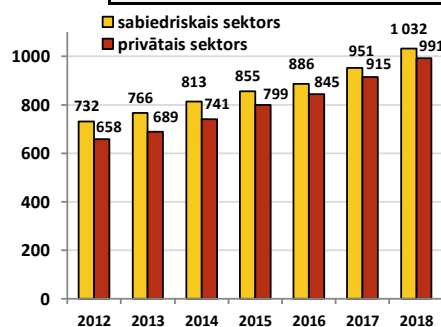
Nodarbinātība

Tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits šā gada pirmajā pusē, salīdzinot ar attiecīgo periodu pirms gada, palielinājies par 0,1% līdz 904,6 tūkstošiem, liecina darbaspēka apsekojuma dati. Tas ir lēnāks pieaugums nekā pērn, kad 2018.gadā kopā nodarbināto skaits bija audzis par 1,6%. Statistika par aizņemtajām darba vietām rāda, ka šā gada otrā ceturkšņa beigās, salīdzinot ar attiecīgo ceturksni pirms gada, darba vietu skaits visvairāk palielinājies izmitināšanas un ēdināšanas nozarē - par 6,0%, būvniecībā - par 3,3% un administratīvo pakalpojumu nozarēs - par 4,2%. Savukārt neliels darba vietu skaita samazinājums bija energoapgādes, valsts pārvaldes un citu pakalpojumu nozarēs. Bezdarba līmenis 2019.gada pirmajā pusē, pēc darbaspēka apsekojuma datiem, samazinājās līdz 6,7% un bija par 1,1 procentpunktu zemāks nekā attiecīgajā laika periodā pirms gada. Reģistrētā bezdarba līmenis septembra beigās bija 5,7% - par 0,4 procentpunktiem zemāks nekā pirms gada. Reģistrēto bezdarbnieku skaits pēdējā gada laikā samazinājies par 7,3% līdz 52,6 tūkstošiem septembra beigās.

Algu pieaugums, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

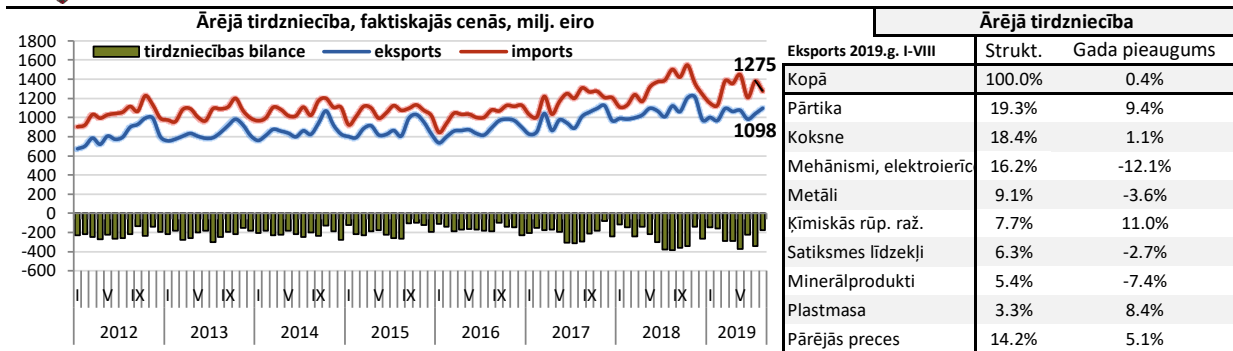

Darba samaksa, euro

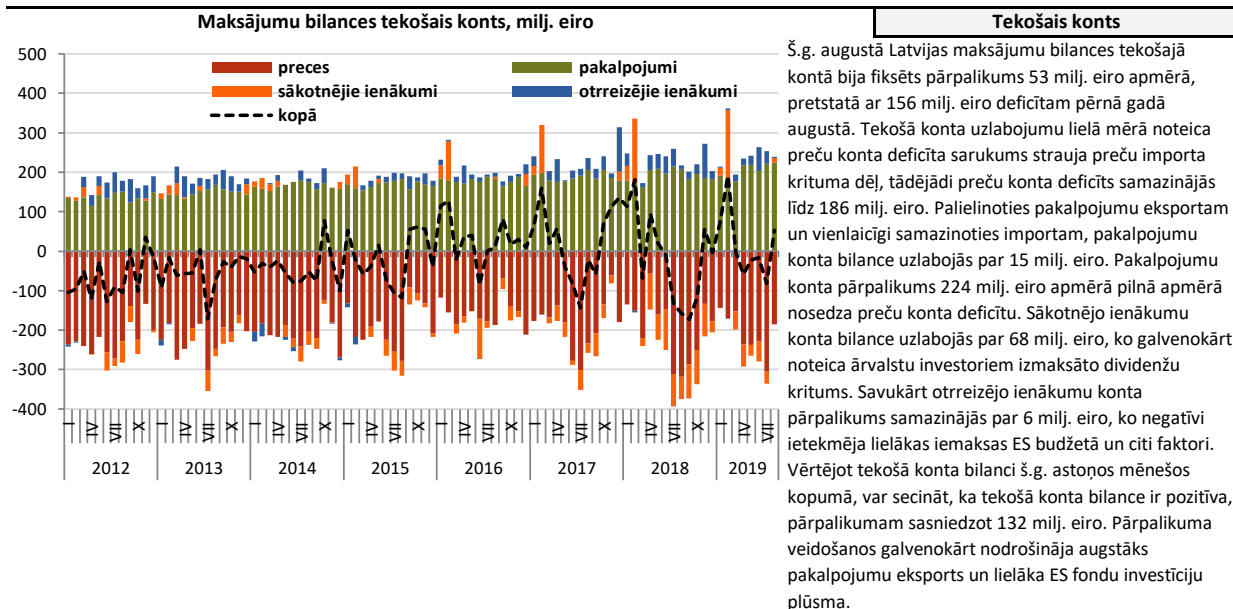

Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2019.gada otrajā ceturksnī, salīdzinot ar attiecīgo ceturksni pirms gada, palielinājās par 7,8% līdz 1083 eiro. Tas bija nedaudz lēnāks kāpums nekā 2018.gadā, kad vidējā darba samaksa bija kāpusi par 8,4%, kad līdzās ekonomikas izaugsmei vidējās darba samaksas kāpumu ietekmēja minimālās algas paaugstinājums par 50 eiro. Tāpat kā pirmajā ceturksnī, arī otrajā ceturksnī straujākais algu kāpums bija privātajā sektorā - par 8,9%, kamēr sabiedriskajā sektorā vidējā alga palielinājās par 6,0%. Tomēr joprojām nedaudz augstāks darba samaksas līmenis saglabājās sabiedriskajā sektorā, kur vidējā alga otrajā ceturksnī bija 1097 eiro, kamēr privātajā sektorā tā veidoja 1079 eiro. Reālā neto darba samaksa 2019.gada otrajā ceturksnī palielinājās par 4,1%, kas ir lēnāks pieaugums nekā 2018.gadā (+7,2%), kad neto algas pieaugumu vēl papildus veicināja iedzīvotāju ienākuma nodokļa samazinājums.

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka

Latvijas preču eksporta vērtība 2019.gada augustā bija par 2,1% zemāka nekā pagājušā gada attiecīgajā mēnesī. Eksporta kritums bija paredzams, uz ko jau norādīja gan vājā eksporta dinamika iepriekšējos mēnešos, gan lēnāka ekonomikas izaugsme pasaulē kopumā un apstrādes rūpniecības produkcijas apjoma kritums pasaulē, it īpaši ES, kas veido gandrīz 75% no Latvijas preču eksporta tirgus. Lielākais eksporta vērtības kritums augustā tika reģistrēts mehānismu un mehānisko ierīču eksportā, kas gada griezumā samazinājās par 44,2%. Ceturto mēnesi pēc kārtas mazinās koka izstrādājumu eksporta vērtība, augustā kritumam veidojot 15,0%. Preču eksporta datus tomēr ir kāda pozitīva ziņa, kas attiecas uz graudaugu eksportu - tas gada griezumā palielinājās 3,1 reizes, augustā sasniedzot 80 milj. eiro. Preču eksporta vērtība š.g. astoņos mēnešos kopumā bija vien par 0,4% augstāka nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. Eksporta attīstību šogad ietekmē ne tikai ārējā pieprasījuma samazinājums, bet arī straujš mehānismu un mehānisko ierīču grupas reeksporta kritums. Šo preču eksporta vērtība š.g. astoņos mēnešos bija par 31,7% zemāka, ko negatīvi ietekmēja turboreaktīvo dzinēju reeksporta samazinājums uz ASV 243 milj. eiro apmērā. Preču importa vērtība š.g. augustā gada griezumā samazinājās ievērojami straujāk par eksportu (-15,1%), tādējādi preču ārējās tirdzniecības deficīts gada laikā samazinājās vairāk nekā uz pusi, līdz 177 milj. eiro. Astoņos mēnešos imports bijis par 1% augstāks nekā pērnā gada attiecīgajā periodā.

Galvenie rādītāji, gada izaugsme (ja nav norādīts citādi)

	17'II	III	IV	18'I	II	III	IV	19'I	II	III
IKP, salīdzināmās cenās, %	3.6	4.5	3.5	3.4	5.2	4.6	5.1	3.0	1.8	2.8*
IKP, faktiskās cenās, %	7.0	8.2	6.5	7.4	9.0	8.8	9.7	6.8	4.8	n.d.a.
Inflācija, %	3.1	2.9	2.6	2.0	2.4	2.9	2.9	2.9	3.3	2.9
Vidējā bruto darba samaksa, %	8.6	8.4	7.5	8.7	8.5	8.0	8.4	7.8	7.8	n.d.a.
Reālā alga, PCI deflators, %	5.5	5.5	4.9	6.7	6.1	5.1	5.5	4.9	4.5	n.d.a.
Nodarbināto skaits, %	-0.8	0.9	1.3	1.8	2.0	1.9	0.8	0.6	-0.4	n.d.a.
Bezdarbs, %	8.9	8.5	8.1	8.2	7.7	7.0	6.9	6.9	6.4	n.d.a.
Produktivitāte, %	5.2	4.5	2.9	2.2	3.3	2.6	4.3	2.4	2.4	n.d.a.
Mazumtirdzniecība, %	3.8	5.0	5.8	5.4	5.0	2.9	2.8	3.5	3.2	1.2
Rūpniecība, %	9.2	11.4	4.9	4.5	0.2	2.9	0.9	-0.8	1.4	n.d.a.
Preču eksports, %	8.3	10.4	11.8	9.2	14.7	7.9	6.5	3.2	-2.2	n.d.a.
Preču imports, %	12.5	19.9	9.5	6.8	11.7	14.2	12.3	5.3	4.0	n.d.a.
Tirdzniecības bilance, milj. eiro	-668.2	-820.5	-503.0	-507.5	-664.1	-1124.2	-751.4	-596.7	-888.5	n.d.a.
Tekošais konts, % no IKP	-1.0	-3.1	4.4	3.5	1.4	-6.0	-0.8	3.8	-1.3	n.d.a.

* IKP ātrās novērtējums

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka

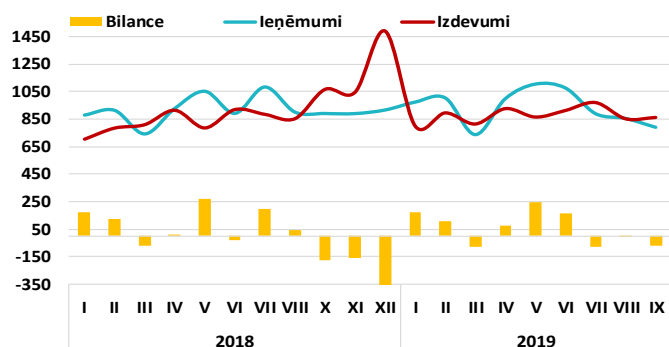
Kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi (pēc naudas plūsmas metodoloģijas)

	2018.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2019.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2019./2018.g. izmaiņas, milj. eiro	2019./2018.g. izmaiņas, %	2019. g. novērtējums
KONSOLIDĒTAIS KOPBUDŽETS					
Ieņēmumi	8183.5	8441.2	257.7	3.1%	11254.6
Izdevumi	7492.1	7919.6	427.5	5.7%	11578.9
<i>Finansiālā bilance</i>	691.3	521.6	-169.8		-324.4
VALSTS KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS*					
Ieņēmumi	6845.7	7005.6	159.9	2.3%	9366.6
Izdevumi	6173.7	6597.6	423.9	6.9%	9646.3
<i>Finansiālā bilance</i>	672.0	408.0	-264.0		-279.7
Valsts pamatbudžets					
Ieņēmumi	4850.7	4804.0	-46.7	-1.0%	6380.2
Izdevumi	4374.8	4675.4	300.6	6.9%	6976.4
<i>Finansiālā bilance</i>	475.9	128.6	-347.3		-596.1
Valsts speciālais budžets					
Ieņēmumi	2026.5	2240.1	213.6	10.5%	3043.9
Izdevumi	1877.7	1992.7	115.1	6.1%	2739.7
<i>Finansiālā bilance</i>	148.8	247.4	98.6		304.2
PAŠVALDĪBU KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS**					
Ieņēmumi	1913.7	2133.6	219.9	11.5%	2859.0
Izdevumi	1894.4	2020.0	125.7	6.6%	2903.7
<i>Finansiālā bilance</i>	19.3	113.6	94.2		-44.7

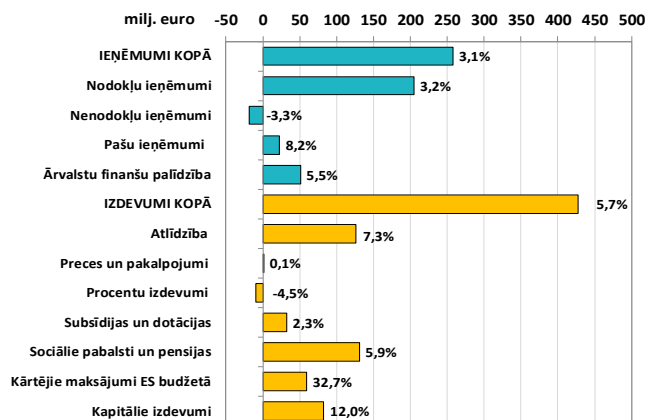
*Ieskaitot atvasinātās publiskās personas un ziedojumus, dāvinājumus

**Ieskaitot ziedojumus un dāvinājumus

Konsolidētais kopbudžets (milj. eiro)

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi 2019.gada I-IX, salīdzinot ar 2018.gada I-IX (izmaiņas milj. eiro un %)

Dati: Valsts kase

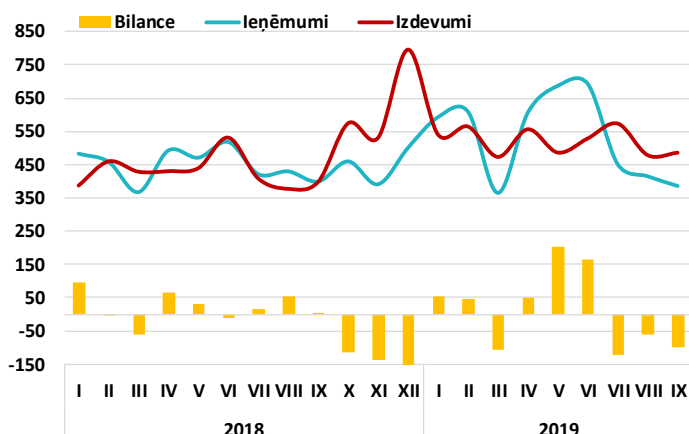
Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai 2019. gada trijos ceturkšņos konsolidētā kopbudžeta veidojas 521,6 milj. eiro pārpalikums un tā apmērs bija par 169,8 milj. eiro mazāks nekā 2018. gada attiecīgajā periodā.

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi deviņos mēnešos veidoja 8441,2 milj. eiro, kas ir par 257,7 milj. eiro jeb 3,1% vairāk kā 2018. gada deviņos mēnešos. Lielāko daļu (78%) no tiem veido nodokļu ieņēmumi 6621,2 milj. eiro apmērā un šā gada deviņos mēnešos tie pieauga par 204,7 milj. eiro jeb 3,2%, kas ir ievērojami zemāks pieaugums kā pērn deviņu mēnešu periodā (8,7%). Otru lielāko ieņēmumu pozīciju veido ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi, kas šā gada deviņos mēnešos, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo periodu, pieauga par 51,1 milj. eiro jeb 5,5%, nodrošinot valsts budžetā ieņēmumus 978,4 milj. eiro apmērā. Trešajā ceturksnī konsolidētajā kopbudžetā ieņēmumu apmēru uzlaboja arī pašu ieņēmumi, kas, salīdzinot ar pērnā gada attiecīgo periodu, pieauguši par 22,7 milj. eiro jeb 8,2%, sasniedzot 300,7 milj. eiro. Savukārt nenodokļi 2019. gada deviņos mēnešos iekasēti par 18,5 milj. eiro jeb 3,3% mazāk nekā pērn. Tomēr 2019. gada deviņu mēnešu plāns izpildīts par 109,7% jeb iekasēti par 40 milj. eiro vairāk nekā plānots. Plāna pārpilde skaidrojama ar lielākiem ieņēmumiem no dividendēm par valsts kapitāla izmantošanu un no Latvijas piešķirto emisijas kvotu izsolišanas.

Konsolidētajā kopbudžetā izdevumi pieauguši straujāk kā ieņēmumi. Šā gada deviņos mēnešos izdevumi bija par 427,5 milj. eiro jeb 5,7% augstāki kā pērn attiecīgajā periodā, veidojot 7919,6 milj. eiro. Deviņos mēnešos palielinājušies izdevumi iemaksām ES budžetā, kas bija par 59,1 milj. eiro jeb 32,7% vairāk, sasniedzot 239,6 milj. eiro, kas saistīts ar nepieciešamību šā gada sakumā visām dalībvalstīm ES budžetā iemaksāt lielāku daļu iemaksu apjoma. Kapitālie izdevumi 2019. gada deviņos mēnešos bija par 82,7 milj. eiro jeb 12% augstāki, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Izdevumi subsīdijām un dotācijām deviņos mēnešos veido 1439,9 milj. eiro, kas bija par 32,6 milj. eiro jeb 2,3% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā. Izdevumu palielinājumu pamatā veido finansējuma pieaugums veselības nozarē, lielākoties atalgojuma paaugstināšanai. Sagaidāms, ka turpmākajos mēnešos izdevumu pieauguma temps turpinās pieaugt.

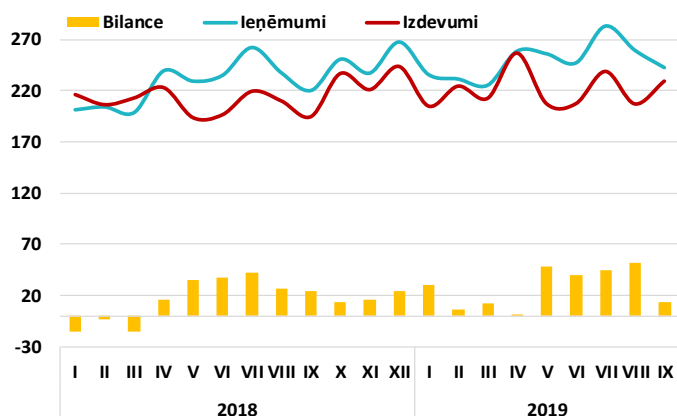
Valsts konsolidētais budžets

Valsts pamatbudžets (milj. eiro)

Atbilstoši Valsts kases pārskatiem, 2019. gada trijos ceturkšņos valsts **pamatbudžētā** izveidojies pārpalikums 128,6 milj. eiro, kas ir par 347,3 milj. eiro mazāks nekā pērn deviņos mēnešos. Zemāka pārpalikuma veidošanas ietekmēja mērenais nodokļu ieņēmumu palielinājums, kas galvenokārt saistīts ar uzņēmuma ienākuma nodokļa (UIN) ieņēmumu samazināšanos par 269,6 milj. eiro, ko ietekmēja augstā UIN atmaksās nodokļu reformas ieviešanas rezultātā un UIN avansa maksājumu atcelšana no 2018. gada 1. jūlija. Izdevumu kāpumu ietekmēja straujāks atbildības, tranfertu, iemaksu ES budžētā un kapitālo izdevumu pieaugums pret pērnā gadu. Izdevumi atbildībai 2019. gada deviņos mēnešos (826,9 milj. eiro) bija par 74,9 milj. eiro jeb 10% augstāki kā pērn attiecīgajā periodā, ko veicināja izdienes pabalstu izmaksa iekšlietu un tieslietu resora amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm š. g. janvārī un februārī. Tāpat izdevumu palielinājumu atbildībai sekmēja darba samaksas paaugstinājums aizsardzības un veselības resoros, kā arī pedagogiem, augstskolu un zinātnisko institūciju darbiniekiem. Kapitālie izdevumi janvāri-septembrī pieauguši par 59,5 milj. eiro jeb 13,7%, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo periodu, veidojot 492,9 milj. eiro. Kapitālo izdevumu pieaugums pamatā skaidrojams ar lielākiem izdevumiem Nacionālo bruņoto spēku tehnikas, citu pamatlīdzekļu un infrastruktūras izveidei.

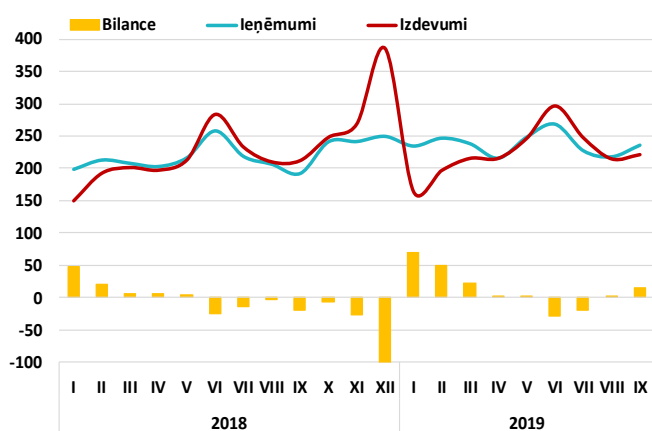
Valsts speciālais budžets (milj. eiro)

2019. gada deviņos mēnešos valsts speciālā budžētā pārpalikums bija 247,4 milj. eiro, kas ir par 98,6 milj. eiro vairāk pretstatā pērnā gada deviņu mēnešu pārpalikumam (148,8 milj. eiro). Ieņēmumi šogad auguši straujāk kā izdevumi, ko ietekmēja vidējās algas kāpums valstī. 2019. gada deviņos mēnešos speciālā budžeta izdevumi (1992,7 milj. eiro) veikti par 115,1 milj. eiro jeb 6,1% lielākā apmērā nekā 2018. gada attiecīgajā periodā. Izdevumi pensijām deviņos mēnešos veikti 1550,5 milj. eiro apmērā, kas bija par 69,1 milj. eiro jeb 4,7% vairāk kā pērn attiecīgajā periodā. Ņemot vērā pensiju indeksāciju, kurā tiks izmantots pēdējos gados augstākais pensiju indekss un tiks indeksētas arī pensiju piemaksas par apdrošināšanas stāža gadiem, sagaidāms pensiju izdevumu straujāks kāpums kopbudžētā gada pēdējā ceturksnī. Savukārt izdevumi pārējiem pabalstiem deviņos mēnešos veikti 421,7 milj. eiro apmērā. Pārējo pabalstu izdevumi specialajā budžētā janvārī-septembrī bijuši par 45,9 milj. eiro jeb 12,2% augstāki kā pērn attiecīgajā periodā, ko galvenokārt ietekmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas palielināšanās, kas tiek ņemtas vērā, aprēķinot īstermiņa pabalstu apmērus. Jāatzīmē, ka izdevumi slimības pabalstiem deviņos mēnešos bija par 25,1 milj. eiro jeb 20,5% augstāki kā pērn. Izdevumi slimības pabalstiem pieaugumu ietekmēja pabalsta vidējā apmēra palielināšanās, kas ir saistīta ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas kāpumu, gan arī slimības pabalstu saņēmēju skaita pieaugums.

Pašvaldību konsolidētais budžets

Pašvaldību konsolidētais budžets (milj. eiro)

Atbilstoši Valsts kases pārskatiem, 2019. gada trijos ceturkšņos pašvaldību konsolidētajā budžētā izveidojies pārpalikums 113,6 milj. eiro, kas ir par 94,2 milj. eiro vairāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā. Pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi uzrādījuši augstu pieauguma tempu un sasniedza 2133,6 milj. eiro, kas ir par 219,9 milj. eiro jeb 11,5% vairāk kā attiecīgajā periodā gadu iepriekš. Būtiskāko pieaugumu 118,8 milj. eiro apmērā nodrošināja valsts budžeta transferti, tostarp ES fondu projektu realizācijai, mērķdotācijām pedagogu darba algas paaugstināšanai, kā arī speciālā dotācija pašvaldībām. Nodokļu ieņēmumi pieauguši par 96,2 milj. eiro jeb 8,1%, kur pieaugums 91,2 milj. eiro apmērā attiecināms uz iedzīvotāja ienākuma nodokļa (IIN) ieņēmumiem, sasniedzot 1085,6 milj. eiro. Pašvaldību konsolidētā budžeta izdevumi šā gada deviņos mēnešos pieauguši par 125,7 milj. eiro jeb 6,6% un sasniedza 2020 milj. eiro. Lielāko pieaugumu nodrošināja kapitālie izdevumi, kas pieauguši par 57,1 milj. eiro jeb 14,7%, pateicoties ES fondu investīcijām, kas šā gada deviņos mēnešos pieaugušas par 59,7 milj. eiro. Izdevumi precēm un pakalpojumiem pieauguši par 17,1 milj. eiro jeb 4%, kur daļēji pieaugums skaidrojams ar augstākiem izdevumiem remontdarbiem un iestāžu uzturēšanas pakalpojumiem. Būtisku izdevumu pieaugumu nodrošināja izdevumi atalgojumam, kas auguši par 33,1 milj. eiro jeb 4%, tostarp pieaugumu nodrošināja arī pedagogu darba algas pārskatīšana ar 2018. gada 1. septembri. Subsīdijas un dotācijas pieaugušas par 14,7 milj. eiro jeb 10,2%. Pieaugumu nodrošināja subsīdijas un dotācijas komersantiem, kas nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus Rīgā.

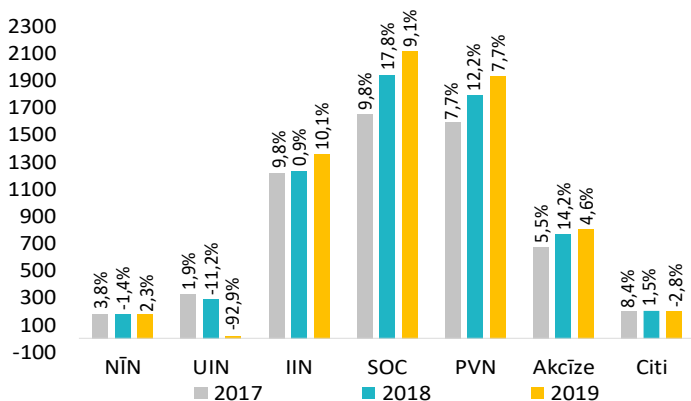

Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi

Nodokļi

	2018.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2019.gada I-IX izpilde, milj.	2019./2018.g. izmaiņas, milj.eiro	2019./2018.g. izmaiņas, (%)	2019.gada izpilde no perioda plāna
Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi	6416.5	6621.2	204.7	3.2%	99.9%
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	1945.5	2123.2	177.6	9.1%	102.6%
<i>Valsts speciālajā budžetā</i>	1849.5	2049.0	199.5	10.8%	102.6%
<i>Solidaritātes nodoklis</i>	33.6	0.6	-32.9	x	x
<i>1% veselības finansēšanai pamatbudžetā</i>	62.4	73.5	11.1	17.8%	102.6%
Pievienotās vērtības nodoklis	1792.8	1930.8	138.0	7.7%	99.5%
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis:	1233.1	1357.8	124.7	10.1%	109.9%
<i>Valsts pamatbudžetā</i>	238.7	272.2	33.5	14.0%	110.2%
<i>Pašvaldību pamatbudžetā</i>	994.4	1085.6	91.2	9.2%	109.9%
Akcīzes nodoklis	770.5	805.9	35.4	4.6%	96.7%
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	290.1	20.5	-269.6	-92.9%	14.1%
Nekustamā īpašuma nodoklis	181.8	186.0	4.2	2.3%	93.4%
Pārējie nodokļi	202.7	197.1	-5.6	-2.8%	92.1%
<i>Informatīvi:</i>					
<i>Valsts fondēto pensiju shēmā</i>	388.5	438.6	50.1	12.9%	102.5%
<i>Solidaritātes nodoklis privāto pensiju shēmā</i>	1.0	3.9	2.9	x	x

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi pa veidiem I-IX (milj.eiro un % pret iepriekšējo gadu)

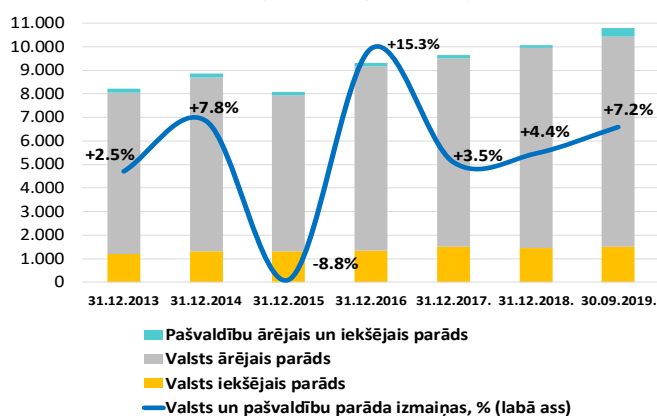

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi 2019. gada deviņos mēnešos, salīdzinot ar 2018.gada attiecīgo periodu pieauga par 204,7 milj. eiro jeb 3,2%. Ieņēmumu pieaugums vērojams darbaspēka nodokļiem, ko sekmē labvēlīgā situācija darba tirgū, saglabājoties augstam nodarbinātības līmenim. Sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi palielinājušies par 177,6 milj. eiro jeb 9,1%, veidojot 2123,2 milj. eiro. Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu lielākos ieņēmumus nodrošināja nodokļu maksātāji, kuri darbojas pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības. Iedzīvotāju ienākumu nodokli (IIN) ieņēmumi palielinājušies par 124,7 milj. eiro jeb 10,1%, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo periodu, veidojot 1357,8 milj. eiro. Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieņēmumi 2019. gada deviņos mēnešos no plāna izpildes atpaliek par 8,9 milj. eiro jeb 0,5%, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo periodu tie ir palielinājušies par 138 milj. eiro jeb 7,7%, sasniedzot 1930,8 milj. eiro. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2019. gada deviņos mēnešos ir 805,9 milj. eiro, salīdzinot ar 2018. gada deviņiem mēnešiem, tie ir palielinājušies par 35,4 milj. eiro jeb 4,6%, līdz plāna izpildei pietrūka 27,9 milj. eiro jeb 3,3%, ko ietekmēja zemie ieņēmumi no akcīzes nodokļa naftas produktiem un akcīzes nodokļa alkoholiskajiem dzērieniem.

Nodokļu ieņēmumi kopbudžetā deviņos mēnešos saņemti gandrīz plānotajā apmērā (99,9%). Plāna pārpilde vērojama darbaspēka nodokļiem – IIN un sociālās apdrošināšanas iemaksām, kas plānu kopbudžetā pārsniedza attiecīgi par 122,6 milj. eiro jeb 9,9% un 53,6 milj. eiro jeb 2,6%. Plāna pārpilde skaidrojama ar augstāku kā plānots nodarbinātības un vidējās darba samaksas līmeni valstī, gan arī IIN gadījumā pieaugošiem ieņēmumiem no dividenžu izmaksas fiziskām personām. Tajā pat laikā UIN ieņēmumi no plānotā atpaliek par 124,5 milj. eiro, dēļ augstā iepriekš samaksātā UIN avansa maksājumu apjoma, kas tiek atmaksāts, un zemākām iemaksām, jo avansa maksājumi vairs nav jāveic.

Valsts un pašvaldību parāds

Valsts un pašvaldību parāds (milj. eiro)

Atbilstoši nacionālajai metodoloģijai valsts un pašvaldību parāds, neskaitot atvasināto finanšu instrumentu valūtas rezultātu, bija 10,8 milj. eiro un salīdzinot to ar 2018.gada beigām, parāds ir palielinājies par 0,7 milj. eiro jeb 7,2%, kas saistīts ar šā gada septembrā veikto valsts obligāciju izsoli ar dzēšanas termiņu 2025.gada 31.janvārī. 2019. gada 11. oktobrī starptautiskā kredītreitingu aģentūra *Fitch* paziņoja par Latvijas kredītreitings apstiprināšanu esošajā "A-" līmenī ar stabili nākotnes novērtējumu. Kredītreitings novērtējumu stiprina veikti pasākumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanā, finanšu sektora uzraudzības stiprināšanā, kā arī izmaiņas banku biznesa modeļos, tomēr neizslēdz iespēju, ka varētu pieaugt valsts reputācijas riski, ja Latvija tiktu iekļauta "pelēkajā sarakstā" ar nepietiekamu progresu MONEVVAL rekomendāciju ieviešanā, vai novērojot risku negatīvo ietekmi uz ekonomiskās izaugsmi vidējā termiņā.

* izslēdzot savstarpējo darījumu atlikumus saimnieciskā perioda beigās

** iekļaujot Valsts kases administrētajiem ārējiem aizņēmumiem un parāda vērtspapīriem piesaistīto atvasināto finanšu instrumentu valūtas rezultātu

Dati: Valsts kase, Valsts ieņēmumu dienests